

- Kondycja organizacji pozarządowych działających na szczeblu lokalnym jest **uzależniona od dostępności zasobów finansowych i materialnych oraz stabilnego zaplecza osobowego** odpowiadającego codziennym potrzebom organizacji. Potrzeby te są różne i wynikają zarówno ze skali działalności, funkcji pełnionych przez organizację w społeczności lokalnej, stopnia rozwoju organizacyjnego oraz aspiracji liderów i członków organizacji. Uwidacznia się tutaj pewien kryzys etosu społecznikowskiego – nastawienie na zaspokajanie potrzeb organizacyjnych przesłania perspektywę realizacji celów statutowych w obszarach pożytku publicznego. Otoczenie instytucjonalne, w którym funkcjonują organizacje wymaga od nich postępującej profesjonalizacji i funkcjonowania w oparciu o kulturę projektu. Tym samym interwencja Programu powinna skutkować **poprawą jakości zarządzania w lokalnych organizacjach pozarządowych**. Ważnym elementem jest także podnoszenie świadomości społecznej na temat znaczenia podmiotów obywatelskich w funkcjonowaniu demokratycznego i sprawnego państwa, np. poprzez promocję i zwiększenie widoczności efektów ich działalności oraz budowanie zaufania do sektora obywatelskiego. Interwencja w tych obszarach (**afirmacja małych organizacji w całym sektorze obywatelskim, podkreślanie ich bogatych tradycji, sukcesów oraz doniosłości dziedzin, w których działają**) może przyczynić się do aktywizacji nowych grup społecznych oraz ograniczenia problemów organizacyjnych wywołanych kryzysem członkostwa.
- Organizacje pozarządowe aktywne na poziomie lokalnym **odegrały istotną rolę w niwelacji skutków bezprecedensowych kryzysów** ostatnich lat. Zarówno w czasie pandemii COVID-19, jak i kryzysu migracyjnego spowodowanego wojną na Ukrainie podmioty obywatelskiej działały sprawnie przede wszystkim wykorzystując swój kapitał społeczny (rozumiany jako sieci kontaktów), wypracowane przez wiele lat praktyki współpracy z mieszkańcami oraz umiejętność mobilizacji zasobów dostępnych lokalnie. Kluczowe w tym aspekcie okazały się **osobowe, nieformalne relacje liderów** oraz **fakt dysponowania własnymi zasobami** przez organizacje. Deficyty wiedzy i umiejętności (wynikające nieraz z braku doświadczenia wolontariuszy), działania pod presją czasu i w napięciu emocjonalnym, brak własnych (choćby skromnych) zasobów materialnych czy uprzedmiotowione relacje z innymi podmiotami stanowiły poważną barierę dla skutecznego działania. Wskazuje to na potrzebę inwestycji w kompetencje kadr organizacji w zakresie przeciwdziałania i zwalczania skutków kryzysów oraz wyposażenie małych, lokalnych NGO w zasoby niezbędne do podejmowania działań pomocowych, jak również **opracowania wielowariantowych (konsumujących wiedzę z poprzednich kryzysów) scenariuszy współdziałania** z miejscowym samorządem, instytucjami państwa oraz innymi organizacjami pozarządowymi (np. przy okazji inicjatyw integracyjnych, kulturalnych itp.). Budowanie w oparciu o te scenariusze sieci współpracy pozwoli na wymianę doświadczeń i lepsze wykorzystanie zasobów w sytuacjach kryzysowych, a przez to integrację działań na rzecz odporności lokalnych społeczności.